

Johan Willem Beyen: načrt za skupni trg

Johan Willem Beyen 1897- 1976

Johan Willem Beyen je bil mednarodni bančnik, podjetnik in nizozemski politik, ki je s t.i. Beyenovim načrtom procesu evropskega povezovanja sredi 50. let prejšnjega stoletja dal nov zagon.

Beyen je eden od manj znanih ustanoviteljev EU. Tisti, ki so ga poznali, so ga občudovali zaradi njegove očarljivosti, mednarodnega duha in družabnosti.

Beyen je kot nizozemski minister za zunanje zadeve pomembno prispeval k procesu združevanja Evrope. Nasprotnike na Nizozemskem in tudi v Evropi je uspel prepričati, da so sprejeli evropsko povezovanje. Beyenov načrt je vseboval predlog o vzpostavitvi carinske unije in obsežnega gospodarskega sodelovanja v okviru skupnega evropskega trga. Bistveni elementi njegovega predloga so bili vključeni v Rimsko pogodbo leta 1957 in so še danes temelj Evropske unije.

Zgodnja leta

Johan Willem (Wim) Beyen se je rodil 2. maja 1897 v Utrechtu na Nizozemskem. Rodil se je v premožni družini, zato je imel brezskrbno otroštvo in bil deležen vzgoje v mednarodnem okolju s poudarkom na literaturi in glasbi. Po diplomi na Univerzi v Utrechtu leta 1918 je začel delati na področju nacionalnih in mednarodnih financ. Najprej se je zaposlil na nizozemskem ministrstvu za finance, leta 1924 pa se je preusmeril v podjetništvo in bančništvo. Pozneje je postal predsednik Banke za mednarodne poravnave in direktor britansko-nizozemske družbe Unilever, ki se ukvarja s proizvodnjo potrošniškega blaga.

Druga svetovna vojna

Beyen je med drugo svetovno vojno delal v izgnanstvu v Londonu, saj je Nizozemsko okupirala nacistična Nemčija. Leta 1944 je imel pomembno vlogo na mednarodni konferenci v Bretton Woodsu,

na kateri so oblikovali temelje povojne mednarodne finančne ureditve. Od leta 1946 je Nizozemsko zastopal v upravi Svetovne banke, od leta 1948 pa v upravi Mednarodnega denarnega sklada.

Minister za zunanje zadeve

Beyen je bil med povojno obnovo nizozemski minister za zunanje zadeve. Med vojno je spoznal, da je za preprečitev finančne krize, kakršna je bila v 30. letih 20. stoletja, potrebno celostno regionalno gospodarsko sodelovanje. Voditelji povojne Evrope so se začeli zavedati, da je mogoče vojne grozote in gospodarske krize preprečiti le z mednarodnim sodelovanjem. Čeprav so bile nekatere pobude osredotočene na sodelovanje na svetovni ravni, je bil Beyen prepričan, da je mogoče več doseči z regionalnim sodelovanjem. Prve ukrepe za vzpostavitev gospodarskega sodelovanja so začeli izvajati leta 1948 z Marshallovim načrtom,

obsežnim ameriškim paketom pomoči Evropi, ki je od evropskih držav zahteval usklajevanje gospodarskih vprašanj v okviru Organizacije za gospodarsko sodelovanje in razvoj (OECD). Po sprejetju Schumanove deklaracije 9. maja 1950 je bila leta 1952 ustanovljena Evropska skupnost za premog in jeklo, katere cilj je bil preprečiti nevarnost novih vojn v Evropi.

Wim Beyen na konferenci v Messini, na kateri je predstavil svoj načrt za gospodarsko sodelovanje v Evropi.

Beyenov načrt

Beyen je menil, da je mogoče sodelovanje med evropskimi narodi še okrepiti. Zavedal se je, da bi bilo politično povezovanje v tedanjih razmerah skorajda nemogoče, zato je svoje kolege v nacionalnem in mednarodnem okolju prepričal, da je večji napredek možen samo z okrepljenim gospodarskim sodelovanjem. Menil je, da bo gospodarskemu povezovanju sledilo tudi politično združevanje. To je bila podlaga Beyenovega načrta. Zaradi svojih izkušenj na področju mednarodnih financ in bančništva se je zavedal, da

ekonomskih vprašanj, kot so trgovinske ovire in brezposelnost, ni mogoče enostavno rešiti na nacionalni ravni in da je potreben mednarodni pristop. Kljub določeni stopnji nenaklonjenosti in celo popolnega nasprotovanja v nizozemski vladi je uspel načrt predlagati med pogajanjmi o Evropski obrambni skupnosti in tudi med razpravami o Evropski politični skupnosti na začetku 50. let prejšnjega stoletja.

Skupni trg

Na začetku njegov načrt ni dobil veliko podpore, zlasti ker francoske vlade obsežnejše gospodarsko sodelovanje takrat ni zanimalo. S propadom zamisli o Evropski obrambni skupnosti, ki ni uspela pridobiti podpore v francoskem parlamentu, so se razmere spremenile. Zaradi nasprotovanja obrambni skupnosti in politični skupnosti so razprave o povezovanju ostale na mrtvi točki, kar je obudilo zanimanje za Beyenov načrt. Bistvo načrta je bilo prepričanje, da je potrebno celostno gospodarsko sodelovanje, tj. ne le na področju premoga in jekla, ampak na področju celotnega gospodarstva, z vzpostavitvijo skupnega trga za vse proizvode, podobnega sporazumu držav Beneluksa (Belgije, Nizozemske in Luksemburga), podpisanemu leta 1944. Države Beneluksa so pod vodstvom belgijskega ministra Paula Henrija Spaaka Beyenove zamisli združile s francoskim načrtom za skupnost za atomsko energijo, zato je Beyen dobil priložnost, da svoj načrt predstavi na konferenci v Messini leta 1955. Pojasnil je, da politično združena Evropa ni mogoča brez skupnega trga s skupno odgovornostjo za gospodarsko in socialno politiko ter nadnacionalnim organom. S tem so strinjali tudi drugi udeleženci konference. Na podlagi tega je marca 1957 šest držav podpisalo Rimski pogodbi ter ustanovilo Evropsko gospodarsko skupnost in skupnost Euratom.

Beyenova vloga je bila pozneje pogosto spregledana, čeprav je njegovo delo prispevalo k procesu evropskega povezovanja v 50. letih prejšnjega stoletja, zaradi česar si zasluži mesto med ustanovitelji Evropske unije. Še dolgo se ga bomo spominjali kot človeka, ki je evropskemu projektu dal nov zagon, ko ga je ta najbolj potreboval.